

פרשת מקץ – ראשון

מא (ס) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעַה חָלָם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיָּאָר: א וַהּוּה, מִסּוּף תַּרְתִּין שְׁנִין; וּפְרַעַה חָלָם, וְהָא קָאִים עַל נַהֲרָא.

רס"א וַיְהִי מִקֵּץ. כְּתַרְגוּמוֹ מִסּוּף וְכָל לְשׁוֹן קֵץ סוּף הוּא: עַל הַיָּאָר. כָּל שָׂאָר נִהְרֹת אֵינָם קְרוּיִן יָאֻרִים חוּץ מִנִּילוּס מִפְּנֵי שְׁכַל הָאָרֶץ עֲשׂוּיִן יָאֻרִים יָאֻרִים בִּיַּד אָדָם וְנִילוּס עוֹלָה בְּתוֹכָם וּמִשְׁקָה אוֹתָם לְפִי שְׂאִין גְּשָׁמִים יוֹרְדִין בְּמִצְרִים תְּדִיר כְּשָׂאָר אֲרָצוֹת:

(ב) וְהִנֵּה מִן־הַיָּאָר עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאָר רַעוֹת מִרְאֶה וְדַקּוֹת בְּשָׂר וַתַּעֲמֹדנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל־שֹׁפֶת הַיָּאָר: ב וְהָא מִן נַהֲרָא, סִלְקִין שְׁבַע תוֹרִן, שְׁפִירִין לְמַחְזִי, וּפְטִימִן בְּסַר; וְרַעֲיִן, בְּאַחוּא.

רס"ב יָפּוֹת מִרְאֶה. סִימָן הוּא לִימֵי הַשְּׁבַע שֶׁהַבְּרִיּוֹת נִרְאוֹת יָפּוֹת זֶה לְזֶה שְׂאִין עֵין בְּרִיָּה צָרָה בְּחִבְרָתָהּ: בְּאַחוּ. בְּאַגָּם מְרִי"ש בְּלַע"ז כְּמוֹ יִשְׁגָּא אָחוּ:

(ג) וְהִנֵּה שְׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאָר רַעוֹת מִרְאֶה וְדַקּוֹת בְּשָׂר וַתַּעֲמֹדנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל־שֹׁפֶת הַיָּאָר: ג וְהָא שְׁבַע תוֹרִן אַחְרֵינִין, סִלְקָא בְּתַרְיָהוֹן מִן נַהֲרָא, בִּישָׁן לְמַחְזִי, וְחִסְרִין בְּסַר; וְקָמָא לְקַבְּלָהוֹן דְּתוֹרָתָא, עַל כִּיף נַהֲרָא.

רס"ג וְדַקּוֹת בְּשָׂר. טִיבִיבִי"ש בְּלַע"ז לְשׁוֹן דָּק:

(ד) וַתֵּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת רַעוֹת הַמִּרְאֶה וְדַקּוֹת הַבְּשָׂר אֶת שְׁבַע הַפָּרוֹת יָפּוֹת הַמִּרְאֶה וְהַבְּרִיּאוֹת וַיִּקֵּץ פְּרַעַה: ד וְאַכְלָא תוֹרָתָא, דְּבִישָׁן לְמַחְזִי וְחִסְרִין בְּסַר, יֵת שְׁבַע תוֹרָתָא, דְּשְׁפִירִין וּפְטִימָתָא; וְאַתְעַר, פְּרַעַה.

רס"ד וַתֵּאכְלֶנָה. סִימָן שֶׁתֵּהָא כָּל שְׁמַחַת הַשְּׁבַע נִשְׁכַּחַת בִּימֵי הָרָעָב:

(ה) וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שְׁנִית וְהִנֵּה | שְׁבַע שַׁבָּלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: ה וַדְּמוּךְ, וַחֲלֹם תַּנִּינּוֹת; וְהָא שְׁבַע שַׁבָּלִין, סִלְקִין בְּקִינְיָא חֵד פְּטִימִן וְטָבִין.

רס"ה בְּקִנְיָה אֶחָד. טוּאִי"ל בְּלַע"ז: בְּרִיאוֹת. שִׁינ"ש בְּלַע"ז:

(ו) וְהִנֵּה שְׁבַע שַׁבָּלִים דַּקּוֹת וַשְּׁדוּפוֹת קָדִים צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: ו וְהָא שְׁבַע שַׁבָּלִין, לְקִין וְשְׁקִיפִין קָדוּם צִמְחוֹן, בְּתַרְיָהוֹן.

רס"ו וַשְּׁדוּפוֹת. הַלִּיד"ש בְּלַע"ז. שְׁקִיפִין קָדוּם חֲבוּטוֹת לְשׁוֹן מִשְׁקוּף הַחֲבוּט תָּמִיד עַל יַדִּי הַדָּלַת הַמֶּכֶה עָלָיו: קָדִים. רוּחַ מְזַרְחִית שְׁקוּרִין בִּיס"א:

(ז) וַתִּבְלַעְנָה הַשַּׁבָּלִים הַדַּקּוֹת אֶת שְׁבַע הַשַּׁבָּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקֵּץ פְּרַעַה וְהִנֵּה חֲלוּם: ז וּבְלַעָא, שַׁבָּלִיָא לְקִינְיָתָא, יֵת שְׁבַע שַׁבָּלִיָא, פְּטִימָתָא וּמִלִּיתָא; וְאַתְעַר פְּרַעַה, וְהָא חֲלָמָא.

רס"ז הַבְּרִיאוֹת. שִׁינ"ש בְּלַע"ז: וְהִנֵּה חֲלוּם. וְהִנֵּה נִשְׁלָם חֲלוּם שְׁלָם לְפָנָיו וְהוֹצֵרָךְ לְפוֹתָרִים:

(ח) וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַתַּפֹּעַם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכַמֶּיהָ וַיִּסְפֹּר פְּרַעַה לָהֶם אֶת־חֲלָמּוֹ וְאִין־פּוֹתָר אוֹתָם לְפְרַעַה: ח וַהּוּה בְּצַפְרָא, וּמִטְרָפָא רוּחִיהָ, וַשְׁלַח וַקְרָא יֵת כָּל חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם, וְיֵת כָּל חֲכִימָהָ; וְאַשְׁתַּעֲי פְרַעַה לְהוֹן יֵת חֲלָמִיהָ, וְלִית דְּפֶשֶׁר יִתְהוֹן לְפְרַעַה.

רס"ח וַתַּפֹּעַם רוּחוֹ. וּמִטְרָפָא רוּחִיהָ. מְקַשְׁקֶשֶׁת בְּתוֹכוֹ כְּפַעֲמוֹן וּבְנִבּוֹכְדִנְצָר אוֹמֵר וַתַּתְּפֹּעַם רוּחוֹ לְפִי שְׁהִיו שָׁם שְׁתֵּי פְעִימוֹת שְׁכַחַת הַחֲלוּם וְהַעֲלַמַת פְּתוּרָנוֹ: חֲרָטְמֵי. הַנְּחָרִים בְּטִימֵי מַתִּים שְׁשׂוֹאֲלִים בְּעֲצָמוֹת (טִימֵי הֵן עֲצָמוֹת בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי וּבְכַמְשָׁנָה בֵּית שְׁהוּא מְלֵא טִימָא מְלֵא עֲצָמוֹת): וְאִין פּוֹתָר אוֹתָם לְפְרַעַה. פּוֹתָרִים הָיוּ אוֹתָם אֲבָל לֹא לְפְרַעַה שְׁלֹא הָיָה קוֹלֵן נִכְנָס בְּאַזְנוֹיו וְלֹא הָיָה לוֹ קוֹרֵת רוּחַ בְּפְתוּרָנָם שְׁהִיו אוֹמְרִים שְׁבַע בָּנוֹת אֶתְהָ מוֹלִיד שְׁבַע בָּנוֹת אֶתְהָ קוּבָר:

(ט) וַיַּדְבֵּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת־פְּרַעַה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאִי אֲנִי מוֹכִיר הַיּוֹם: ט וּמִלִּיל רַב שְׁקִי, עָם פְּרַעַה לְמִימַר: יֵת סְרַחְנִי, אָנָּא מְדַכַּר יוּמָא דִּין.

(י) פְּרַעַה קָצָף עַל־עַבְדּוֹ וַיִּתֵּן אוֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שֵׁר הַטַּבָּחִים אוֹתִי וְאֶת שֵׁר הָאֲפִים: י פְּרַעַה, רָגִיז עַל עַבְדּוּהִי; וַיַּהֲב יֵת בְּמִטְרַת, בֵּית רַב קְטוּלִיָא יֵתִי, וְיֵת רַב נַחְתוּמִי.

(יא) וַנַּחֲלִמָה חֲלוּם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלָמּוֹ חֲלָמְנוּ: יא וַחֲלָמְנָא חֲלָמָא בְּלִילָא חֵד, אָנָּא וְהוּא: גָּבַר כְּפַשְׁרִין חֲלָמִיהָ, חֲלָמְנָא.

רס"י אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלוּמוֹ. חֲלוּם הָרָאוּי לְפַתְרוֹן שֶׁנִּפְתָּר לָנוּ וְדוּמָה לוֹ:

(יב) וַשֵּׁם אֶתְּנוּ נָעַר עֲבָרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטַּבָּחִים וַנִּסְפָּר־לּוֹ וַיַּפְתָּר־לָנוּ אֶת־חֲלָמְתֵּינוּ אִישׁ כְּחֲלָמּוֹ פָּתָר: יב וַתִּמָּן עֲמָנָא עוֹלִים עֲבָרָאִי, עֶבְדָּא לְרַב קְטוּלִיָא, וְאַשְׁתַּעֲינָא לִיָּה, וּפֶשֶׁר לָנָא יֵת חֲלָמְנָא: גָּבַר כְּחֲלָמִיהָ, פֶּשֶׁר.

רס"ב נָעַר עֲבָרִי עֶבֶד. אֲרוּרִים הָרָשָׁעִים שְׂאִין טוֹבָתָם שְׁלָמָה שְׁמִזְכִּירוּ בְּלִשׁוֹן בִּזְיוֹן: נָעַר. שׁוּטָה וְאִין רָאוּי לְגַדְלָה: עֲבָרִי. אֶפְלוּ לְשׁוֹנָנוּ אֵינּוּ מְכִיר: עֶבֶד. וְכָתוּב בְּנִמְרוֹסֵי מִצְרַיִם שְׂאִין עֶבֶד מוֹלָךְ וְלֹא לוֹכֵשׁ בְּגָדֵי שָׂרִים. (ס"א שִׁירִים וְכֵן גָּרַם רָא"ס): אִישׁ כְּחֲלוּמוֹ. לְפִי הַחֲלוּם וְקָרוֹב לְעֲנִינּוֹ:

(יג) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אוֹתִי הַשִּׁיב עַל־כַּנִּי וְאוֹתוֹ תִּלְהָ: יג וַהּוּה כְּמָא דְּפֶשֶׁר לָנָא, כִּין הָוָה: יֵתִי אֲתִיב עַל שְׁמוּשִׁי, וַיִּתִּיהָ צָלָב.

רס"ד הַשִּׁיב עַל כַּנִּי. פְּרַעַה הַנִּזְכָּר לְמַעַלָּה כְּמוֹ שְׂאֵמֶר פְּרַעַה קָצָף עַל עַבְדּוֹ הָרִי מְקַרָּא קָצָר לְשׁוֹן וְלֹא פֶרֶשׁ מִי הַשִּׁיב לְפִי שְׂאִין צָרִיךְ לְפֶרֶשׁ מִי הַשִּׁיב לְהַשִּׁיב וְהוּא פְּרַעַה וְכֵן דָּרָךְ כָּל מְקַרְאוֹת קָצָרִים עַל מִי שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת הֵם סוֹתָמִים אֶת הַדְּבָר:

(יד) וַיִּשְׁלַח פְּרַעַה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן־הַבּוֹר וַיַּגְלֵל וַיַּחֲלֵף שְׁמֹלֶתּוֹ וַיָּבֵא אֶל־פְּרַעַה: יד וַיִּשְׁלַח פְּרַעַה וַקְרָא יֵת יוֹסֵף, וְאַרְהִטוּהִי מִן בֵּית אֲסִירִי; וַיִּסְפֹּר וְשָׁנִי כְּסוּתִיָּהָ, וְעָאֵל לָוֹת פְּרַעַה.

רס"ה מִן הַבּוֹר. מִן בֵּית הַסֵּהָר שֶׁהוּא עֲשׂוּי כְּעֵין גּוּמָא וְכֵן כָּל בּוֹר שֶׁבְּמִקְרָא לְשׁוֹן גּוּמָא הוּא וְאַף אִם אֵין בּוֹ מַיִם קְרוּי בּוֹר פּוּשִׁי בְּלַע"ז: וַיַּגְלֵל. מִפְּנֵי כְּבוֹד הַמַּלְכוּת: